

CÁC YẾU TỐ LIÊN QUAN ĐẾN VẤN ĐỀ QUY HOẠCH TRONG BÀI TẬP ĐỒ ÁN KIẾN TRÚC

ThS. KTS. Châu Đắc Chấn

Khi bắt đầu công việc với vai trò kiến trúc sư, sinh viên Kiến trúc sẽ nhận thấy kiến thức về quy hoạch đô thị là cần thiết. Các yếu tố liên quan như: tập hợp dữ liệu, nghiên cứu đối tượng để xác định quy mô công trình, tìm hiểu lượng xe lưu thông trên trục đường, xem xét cảnh quan trên quảng trường lớn để đề xuất hình khối kiến trúc phù hợp và vượt trội... Công trình không thể đứng một mình mà phải phối hợp với cảnh quan xung quanh (cảnh quan thiên nhiên hay nhân tạo), phải tạo mối quan hệ về mặt thẩm mỹ với khu vực nơi công trình hiện hữu. Chính vì vậy, cần phải nghiên cứu kỹ lưỡng các yếu tố quy hoạch liên quan để định hướng tư duy sáng tạo.

Trong 5 năm học, chương trình đào tạo ngành Kiến trúc tại trường ĐH Văn Lang có hai đồ án quy hoạch. Ngoài ra, các đề tài kiến trúc công trình được giảng dạy trong quá trình học cũng yêu cầu sinh viên liên hệ đến quy hoạch. Với khối lượng đó, sinh viên khó có thể am hiểu tường tận chuyên ngành quy hoạch nhưng đủ để có cái nhìn tổng quan về tầm quan trọng của yếu tố quy hoạch đối với công việc thiết kế kiến trúc công trình.

1. Các yếu tố trong đề tài thiết kế công trình kiến trúc liên quan đến quy hoạch

Đối tượng phục vụ của công trình: Chức năng của công trình kiến trúc là phục vụ con người nói chung, nhưng trong một đề tài cụ thể, một công trình cụ thể phải xác định rõ đối tượng phục vụ cụ thể. Ai là người thực sự sử dụng công trình đó? Đối tượng phục vụ của nhà văn hóa thanh niên là thanh niên, của nhà máy sản xuất là công nhân, của bệnh viện là bệnh nhân. Thiết kế một công trình không thể bỏ qua việc nghiên cứu đối tượng sẽ thụ hưởng công trình. Trang trí nội thất cho nhà ở của kỹ sư khác với trang trí nhà ở cho nhà ở của một bác sĩ.

Quý thời gian mà đối tượng sử dụng trong công trình: Ở đây ta nghiên cứu thời gian mà đối tượng trực tiếp hiện hữu trong công trình hay trong một bộ phận nào đó của công trình. Nó quyết định tần suất hoạt động của một bộ phận hay một tổ hợp trong công trình. Các phòng câu lạc bộ hoạt động thường xuyên hơn là khán phòng của khu biểu diễn (trong một nhà văn hóa); nhà sản xuất chính - nơi chạy dây chuyền sản xuất - hoạt động thường xuyên hơn nhà ăn (trong một nhà máy); nơi khám bệnh đông đúc hơn khu

nội trú (trong một bệnh viện)...Từ đó, kiến trúc sư sẽ đưa ra giải pháp hợp lý cho bố cục công trình, thỏa mãn yếu tố công năng trong kiến trúc.

Các yếu tố vi khí hậu tại khu đất công trình: Môi trường tại khu đất dự kiến xây dựng công trình sẽ ảnh hưởng đến cuộc đời của công trình kiến trúc. Vì vậy, kiến trúc sư phải nghiên cứu nghiêm túc về nhiệt độ, độ ẩm... tại khu đất công trình, để xác định hình thái kiến trúc phù hợp.

Ngoại cảnh chung quanh công trình kiến trúc: Công trình kiến trúc không đứng một mình. Hình thức kiến trúc của công trình sẽ ảnh hưởng đến khu vực, tuyến đường mà nó thuộc về. Đó là điều cần cân nhắc trong quá trình tư duy sáng tạo. Một công trình thẳng đứng, cheo leo bên sườn núi cạnh vực biển sâu khó được chấp nhận hơn là một công trình trải dài, thiết kế kiểu bậc cấp; công trình cao tầng nằm bên đại lộ thênh thang trông bắt mắt hơn căn nhà biệt thự thấp, khuất tầm nhìn... Tại Tp. Hồ Chí Minh, một số công trình đạt hiệu quả trong xử lý hình thức kiến trúc, hài hòa với cảnh quan chung quanh như: Cao ốc văn phòng Metropolitan với mái vòm (dome) ngay sát ở khối đế, tiếp theo sau là một khối cao với chóp nhọn bên trên, tạo trường nhìn hoàn hảo ra quảng trường trước nhà thờ Đức Bà - một công trình biểu tượng của thành phố; Tòa nhà Diamond Plaza ở đường Lê Duẩn có khối đế với đường nét hơi cổ điển, phía trên là hình khối với mặt cong, làm khối đế bên dưới trở nên nhẹ nhàng hơn, toàn công trình đứng bên

đại lộ rộng, trên vùng có nhiều kiến trúc tiêu biểu của thành phố, tuy nhiên, việc sử dụng chủ yếu vật liệu kính cho công trình cần xem xét lại vì công trình được xây dựng ở miền nhiệt đới. Tòa nhà "bắp chuối" Bitexco chỉ được nhìn nhận là cao và lạ, cho người thành phố định vị được Quận 1 ở hướng nào, còn đối với khung cảnh chung quanh thì không có sự hài hòa. Các tiêu chuẩn bắt buộc mà nhà quản lý quy hoạch yêu cầu cho địa điểm xây dựng: Dựa trên số liệu thu thập được (từ các cơ quan thẩm quyền), kiến trúc sư nghiên cứu thiết kế của mình để đảm bảo công trình được cấp phép xây dựng. Các dữ liệu về mật độ xây dựng, tầng cao tối đa và tối thiểu được phép, chỉ giới đường đỏ, khoản lùi xây dựng...đều ảnh hưởng đến công trình kiến trúc tương lai trên khu đất đó.

Các yếu tố quy hoạch nêu trên sinh viên phải cố gắng trang bị cho mình trong suốt quá trình thực tập đồ án.

2. Từ góc độ người hướng dẫn đồ án

Ngoài những dữ liệu người ra đề đã cho, người hướng dẫn đồ án cần phân tích thêm các yếu tố liên quan đến quy hoạch trong đề tài, chỉ rõ những nhóm đối tượng mà công trình phục vụ, ưu tiên lần lượt từ đối tượng đa số đến đối tượng thiểu số, từ đối tượng có thời gian hoạt động nhiều trong công trình đến đối tượng có thời gian hoạt động ít hơn, từ đó lên phương án thiết kế hợp lý. Ví dụ như: vệ sinh ở khu thay đồ công nhân phải đạt chuẩn và đầy đủ hơn vệ sinh tại khu sản xuất chính;

khối nội trú trong bệnh viện cần đặt ở khu vực tĩnh lặng và thoáng mát, khác với khu khám bệnh gần ngay khu trước bệnh viện để phục vụ cho cả những bệnh nhân ngoại trú.

Chọn lọc, nhấn mạnh các yếu tố quy hoạch ưu tiên cho công năng của đồ án; kế đến phải phân tích mối quan hệ với ngoại cảnh, những tác động của ngoại cảnh đến khu đất triển khai công trình. Từ đó, quyết định hình thức kiến trúc cho bài tập.

Hướng dẫn sinh viên vận dụng những nguyên lý thiết kế kiến trúc áp dụng vào công trình để thỏa mãn các yếu tố quy hoạch này.

3. Từ góc độ sinh viên thực tập đồ án

Sinh viên sau khi nhận đề tài và nghe giảng để, cần đọc kỹ và phân tích, vận dụng những nguyên lý thiết kế để có cái nhìn tổng hợp trong tư duy thiết kế, để nhìn rõ những yếu tố liên quan đến vấn đề quy hoạch trong đề bài: Công trình phục vụ ai? Chủ nhân sử dụng công trình trong tương lai là thành phần xã hội nào, giới tính, tuổi tác?... Khi công trình phục vụ nhiều đối tượng phải phân tích và đưa vào trong bố cục từng khu chức năng phù hợp cho từng đối tượng

Không vội phác thảo hình khối kiến trúc cho công trình khi chưa có ý niệm rõ rệt về các yếu tố quy hoạch cần thỏa mãn của

đề bài. Nếu không đảm bảo các yếu tố về quy hoạch sẽ dễ dẫn đến một số bộ phận công trình không thích dụng, chỉ để trang trí, lãng phí trong xây dựng (sinh viên hay mắc phải lỗi này vì chỉ lưu tâm đến hình thức kiến trúc).

Luôn định hướng thỏa mãn các yêu cầu quy hoạch trong quá trình tư duy thiết kế công trình. Chọn một quảng trường rộng hình tròn, công trình ta thiết kế nên có khối thể nào, độ cao tổng thể bao nhiêu tầng thì hợp lý, tính toán lại mật độ xây dựng trong khuôn viên đất. Đó là những điều cần quan tâm.

Luôn đặt công trình trong tổng hòa ngoại cảnh, phối hợp thiên nhiên với công trình, tận dụng những yếu tố thiên nhiên tạo tác động tích cực giữa ngoại cảnh và công trình: ngoại cảnh tạo trường nhìn hấp dẫn cho công trình và ngược lại, công trình tôn vẻ bắt mắt cho ngoại cảnh.

Sinh viên nên bắt đầu nghiên cứu thực tập đồ án theo quy trình:

Đọc kỹ đề tài => Xem xét, tìm ra những yếu tố quy hoạch trong đề tài => Phác thảo sơ đồ bố cục đồ án phù hợp công năng từng khu và thuận tiện giao thông trong công trình (circulation) => Đề ra một số hình thức kiến trúc phù hợp, sau đó chọn một hình thức để triển khai => Kiểm tra các bước thực hiện, hoàn tất đồ án.

***ThS. KTS. Châu Đắc Chấn
Khoa Kiến trúc – Xây dựng***